

A ZIVATARGYAKORISÁG TERÜLETI ELOSZLÁSA MAGYARORSZÁGON

RINGLERNÉ SZENTPÉTERI MÁRIA

Mai ismereteink szerint a zivatarok létrejöttének egyik előfeltétele általában a nagy vízgőztartalmú légtömegek heves felszálló áramlása. Ezt a tapasztalati tényt főleg a zivatarok időbeli eloszlásából vonták le. Az előbbi ún. frontzivatarok, valamint a légtömegen belüli úgynevezett helyi v. hőzivatarok kérdése azonban még ma is eldöntetlen kérdés. A helyi körülmények ugyanis a zivatarok létrejöttében mint véletlen tényezők sokszor nagy és döntő szerepet játszhatnak. Ez az oka annak, hogy a zivatareloszlást sokszor mezoklimatikusnak találjuk. Az évi 30—40 zivatarból egy-egy nyári és késő tavaszi hónapra 6—8 jut, a többi eloszlik kora tavaszra és az ősze [1]. HÉJAS E. pl. a hőmérséklet és a zivatargyakoriság menete közötti korrelációból arra következtetett, „hogy zivataraink túlnyomóan hőzivatarok” [2]. HÉJAS E. a rendelkezésére álló adatok kellő kritikai feldolgozása után leírta a zivatarok földrajzi eloszlását is az akkori országterületre vonatkozóan. Következtetéseiből szeretném a számunkra érdekeseket felidézni, (természetesen a mai országterületre vonatkozóan), és megvizsgálni az 1968—77-es évek adatainak tükrében.

Szerinte az ország keleti, déli és délkeleti részein, az Alpok benyúló ágai, és az ezt követő Zala és Vas megyék Soprontól délre eső területeken, valamint az Északi-középhegység területein 25-nél nagyobb az évi zivatarszám. Az ország többi részein ennél kevesebb. Zivatarokban a legszegényebb területnek a Kisalföldet, Pannonhalma és Komárom vidékét, valamint Budapestet nevezi, 20 ill. 19 zivatarral. Budapest 19 zivatarával kapcsolatosan megjegyzi, hogy a nagy városokban általában kevés a zivatar. Zivatarban szegény továbbá a Duna—Tisza közének felső része, és a Maros—Körös közötti terület. A Nyírséget is zivatarokban szegénynek mondja, kivéve a folyóvizekkel sűrűn behálózott területet, aholis az évi zivatarszám 30. A Dunántúl, a Duna—Tisza közének, és a Nagyalföldnek déli területeit zivatarokban gazdag területnek nevezi évi 27—28 zivatarral. Külön kiemeli a Sárrét vidékét, amely terület lokális zivatarokban igen gazdag, s ahol az évi nagyszámú zivatar létrejöttének az okát az itteni nagykiterjedésű mocsarakkal hozza kapcsolatba. Szerinte ugyanis a mocsaras területek a lokális zivatarok kialakulására vonatkozóan kedvező hatással vannak.

BACSO N. munkájában [1] arról olvashatunk, hogy „A zivatarok területi eloszlását HAJÓSY ugyancsak feldolgozta. Adatai alapján BERKES Z. három zivatargórcra (évi 30—40 zivatarral) hívta fel a figyelmet. Ezek közül a nyugati határszélen, Szombathely Köszeg vidékén mutatkozó góc nem szorul bővebb magyarázatra, ott a hegység és a síkság érintkezése, a páradús levegő, az eltérő tulajdonságú légtömegek érintkezése egyaránt köztudomásúak. A budai góc részben hasonló okok következménye, itt viszont a Dunának is lehet szerepe. A keleti góc fellépését elsősorban annak tulajdoníthatjuk, hogy itt az Erdélyi-középhegység viszonylagos közelsége aktivizálja

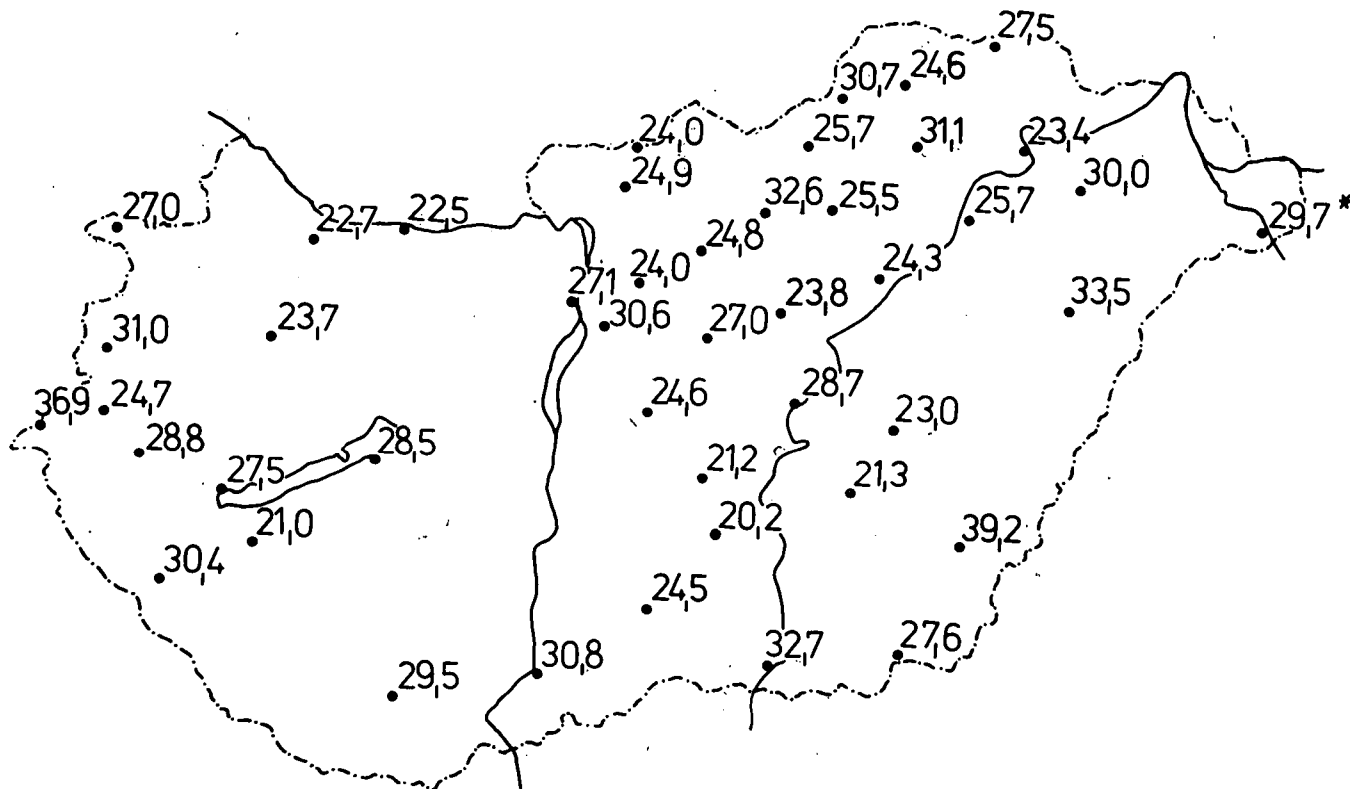
I. táblázat

A 108 ÁLLOMÁS HAVI ZIVATARGYAKORISÁGAI A 10 ÉVBEN

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Ösz- szesen
Győr	0	1	3	5	38	54	55	47	19	4	1	0	227
Kaposvár	0	1	2	10	37	34	54	47	11	2	1	0	199
Mosonmagyaróvár	2	0	0	3	11	17	27	30	7	1	0	0	98
Rajka	0	0	1	7	29	30	35	37	11	1	1	2	154
Sopron	1	1	1	12	39	64	65	62	17	3	0	5	270
Káld	1	0	1	2	18	22	25	21	9	4	2	0	105
Körmend	0	0	0	9	45	56	61	56	15	4	0	1	247
Szentgotthárd	0	2	3	9	65	76	89	84	29	10	2	0	369
Szombathely	1	2	2	6	48	72	77	76	17	8	1	0	310
Lenti	0	1	0	0	2	5	13	6	2	0	0	0	29
Nagykanizsa	0	2	2	11	54	65	67	70	23	7	2	1	304
Letenye	0	2	1	5	53	50	51	21	7	3	3	0	252
Zalaegerszeg	0	3	1	9	51	65	71	57	24	5	1	1	288
Farkasgyepű	1	2	0	3	18	33	14	23	11	3	3	0	111
Keszthely	0	1	1	7	43	59	65	64	28	6	1	0	275
Pápa	0	3	4	7	34	50	49	60	21	6	2	1	237
Sümeg	0	0	1	7	20	32	43	32	14	3	1	0	153
Tihany	1	3	2	9	28	43	48	52	18	4	3	0	211
Veszprém	0	1	1	5	27	48	43	46	11	4	1	0	187
Zirc	0	0	1	1	13	23	22	27	12	2	0	0	101
Fonyód	0	0	0	5	24	26	30	32	10	2	1	0	130
Kaposvár	0	1	1	8	32	48	43	48	13	3	0	1	198
Marcali	0	3	1	9	29	52	52	43	17	3	1	0	210
Siófok	2	3	3	15	36	63	70	60	25	6	2	0	285
Somogyuszob	1	3	0	7	31	51	47	51	13	5	5	1	216
Tab	0	2	2	10	23	40	42	38	11	2	3	0	173
Esztergom	0	0	0	2	9	13	14	19	4	0	0	0	61
Kisbér	0	1	2	4	24	27	25	36	16	3	2	0	140
Komárom	1	0	2	7	39	54	47	53	17	2	2	1	225
Tatabánya	0	1	0	6	24	30	36	35	13	3	0	0	148
Alcsútdoboz	0	1	5	14	42	47	49	54	20	2	2	0	236
Dunaújváros	0	2	1	10	23	37	41	34	12	1	1	0	162
Martonvásár	1	2	2	5	13	29	26	25	6	3	1	0	113
Mór	0	1	3	6	31	46	54	53	17	4	2	0	217
Lengyel	0	0	1	1	4	14	15	13	1	1	0	0	50
Nagykőnya	0	1	2	5	17	25	26	27	11	1	1	0	116
Szekszárd	0	0	2	5	12	8	11	12	3	1	0	0	54
Árpádtető	0	0	2	4	24	29	37	41	12	2	1	1	153
Mohács	2	0	0	9	21	36	36	39	14	3	2	2	164
Pécs	1	3	2	7	45	71	67	68	21	5	3	2	295
Siklós	1	1	3	5	33	39	36	40	16	4	3	1	182
Szigetvár	0	0	1	2	12	10	8	16	3	1	0	0	53
Bp. Lőrinc	0	2	9	14	45	68	73	62	25	6	3	0	306
Bp. OMI	0	4	8	15	41	63	53	55	24	3	3	2	271
Bp. Szabadság-hegy	0	4	2	11	28	42	38	44	18	0	2	0	189
Cegléd	0	0	2	14	19	35	34	20	11	2	2	1	140
Dobogókő	0	0	1	2	11	17	16	18	6	1	0	0	72
Gödöllő	1	2	3	18	42	54	53	43	18	2	4	0	240
Királyrét	0	0	2	3	21	24	17	20	4	2	1	1	95
Nagykáta	0	2	5	18	39	68	58	52	17	3	5	3	270
Örkény	0	2	4	17	39	59	61	42	18	3	1	0	246
Szentendre	0	1	1	3	9	11	23	12	6	0	1	0	67
Vác	1	1	3	11	32	37	43	35	11	2	1	1	178
Baja	0	1	3	14	44	81	67	67	24	5	2	0	308
Bácsalmás	0	0	1	13	28	48	34	41	10	2	1	0	178
Izsák	0	2	3	12	21	39	26	26	13	0	1	0	143

I. táblázat folytatása

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Össz- szesen
Kalocsa	0	3	4	13	27	44	40	36	17	2	2	0	183
Kecskemét	0	1	3	12	25	61	53	35	18	3	1	0	212
Kiskunfélegyháza	0	1	6	12	29	65	41	34	10	2	2	0	202
Kiskunhalas	0	0	6	17	36	67	51	47	17	2	2	0	245
Kunszentmiklós	1	4	3	20	43	50	50	46	18	5	5	0	244
Tiszakécske	0	1	1	3	2	10	6	5	7	0	0	1	36
Balassagyarmat	0	0	7	14	40	59	54	45	19	0	2	0	240
Romhány	0	1	4	13	44	54	56	53	20	1	3	0	249
Salgótarján	0	0	1	0	15	19	13	14	2	0	1	0	65
Eger	0	1	5	15	38	64	67	44	17	1	3	0	255
Galyatető	0	0	1	12	36	43	50	41	17	2	2	0	204
Gyöngyös	1	1	1	10	18	28	29	30	6	3	1	1	129
Kékestető	0	1	3	13	47	85	79	64	31	2	1	0	326
Lőrinci	0	1	4	11	36	60	54	53	24	1	4	0	248
Poroszló	0	0	3	16	36	67	60	42	15	1	3	0	243
Jászapáti	0	0	4	18	20	61	65	50	16	3	1	0	238
Karcag	0	1	2	5	15	33	34	14	9	1	1	0	115
Szolnok	0	0	3	17	41	65	68	59	28	4	2	0	287
Tiszaroff	0	0	4	13	20	41	63	26	11	2	2	0	162
Túrkeve	0	0	3	13	38	57	60	41	13	3	2	0	230
Kistelek	0	0	3	14	39	52	50	50	16	3	1	0	228
Makó	0	0	3	6	31	34	29	24	13	1	2	0	143
Szeged	0	0	8	16	61	76	67	71	20	3	5	0	327
Szentes	0	1	2	5	22	33	25	22	12	2	2	0	126
Borsodnádásd	0	2	3	12	44	65	54	51	20	3	3	0	257
Füged	0	1	6	10	50	49	61	32	25	2	0	0	234
Hidasnémeti	0	1	5	12	49	63	66	50	26	3	0	0	275
Jósvafő	0	0	3	5	33	50	49	39	10	1	0	0	186
Lillafüred	0	1	3	9	38	55	49	42	26	0	1	0	224
Miskolc	0	1	5	9	64	73	71	60	28	0	0	0	311
Putnok	0	1	3	13	60	76	63	63	23	4	1	0	307
Sárospatak	0	1	1	6	31	51	48	28	13	2	1	0	182
Szendrőlád	0	0	3	9	46	61	58	46	21	2	0	0	246
Tokaj	0	2	4	14	50	51	58	32	19	3	0	1	234
Kisvárdá	0	2	4	8	34	47	48	32	18	3	1	0	197
Mátészalka	1	2	2	3	19	22	30	20	14	0	0	1	114
Nyíregyháza	0	2	2	15	59	68	73	51	25	4	1	0	300
Nyírlugos	0	0	4	4	18	24	30	17	6	1	0	0	104
Tiszabecs	0	1	2	0	24	37	52	28	14	3	0	0	161
Vásárosnamény	0	1	0	1	11	6	17	10	6	1	0	0	53
Záhony	0	3	2	5	31	39	44	20	20	6	1	0	171
Berettyóújfalu	0	1	3	6	41	43	43	23	12	3	2	0	177
Debrecen	0	1	5	16	65	77	78	60	29	2	2	0	335
Hajdúdorog	0	0	0	4	1	7	10	8	2	0	0	0	32
Hortobágy	0	2	4	7	17	23	23	12	5	1	1	0	95
Kőrösszakáll	0	0	2	2	6	9	11	6	4	0	0	0	40
Polgár	0	1	4	15	47	56	63	44	21	3	3	0	257
Békéscsaba	0	1	6	26	67	88	81	85	32	2	3	1	392
Mezőhegyes	0	1	4	15	49	62	62	58	19	2	3	1	276
Orosháza	0	0	0	1	3	4	6	6	1	0	0	0	21
Szarvas	0	1	2	12	29	51	48	52	12	3	3	0	213
Szeghalom	0	0	1	6	19	34	38	27	12	1	0	0	138
Összesen:	21	117	275	971	3404	4858	4865	4270	1636	274	160	34	20 885

1. térkép. A megbízható 44 (+1) állomás évi zivatargyakoriságai

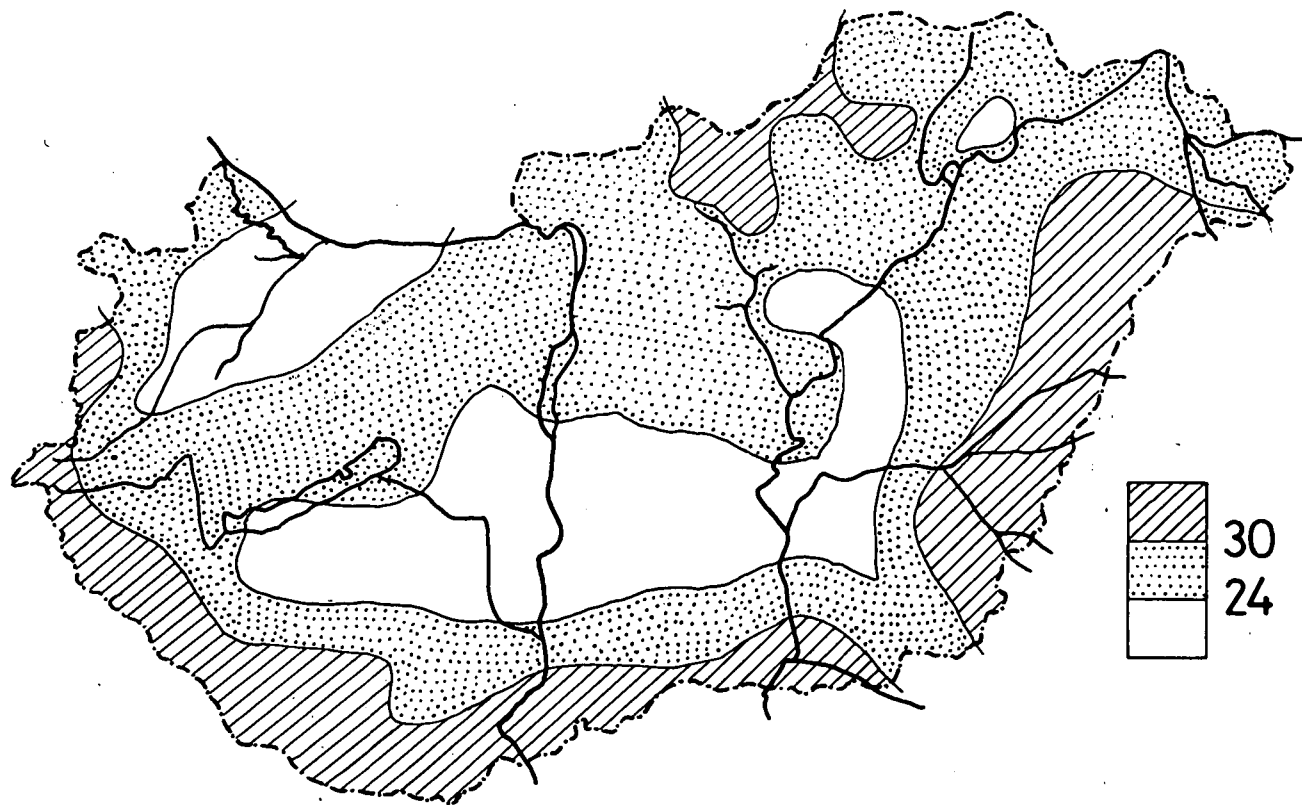
II. táblázat

MEGBÍZHATÓ 44 ÁLLOMÁS ZIVATARGYAKORISÁGAI HAVI OSZTÁLYKÖZZEL

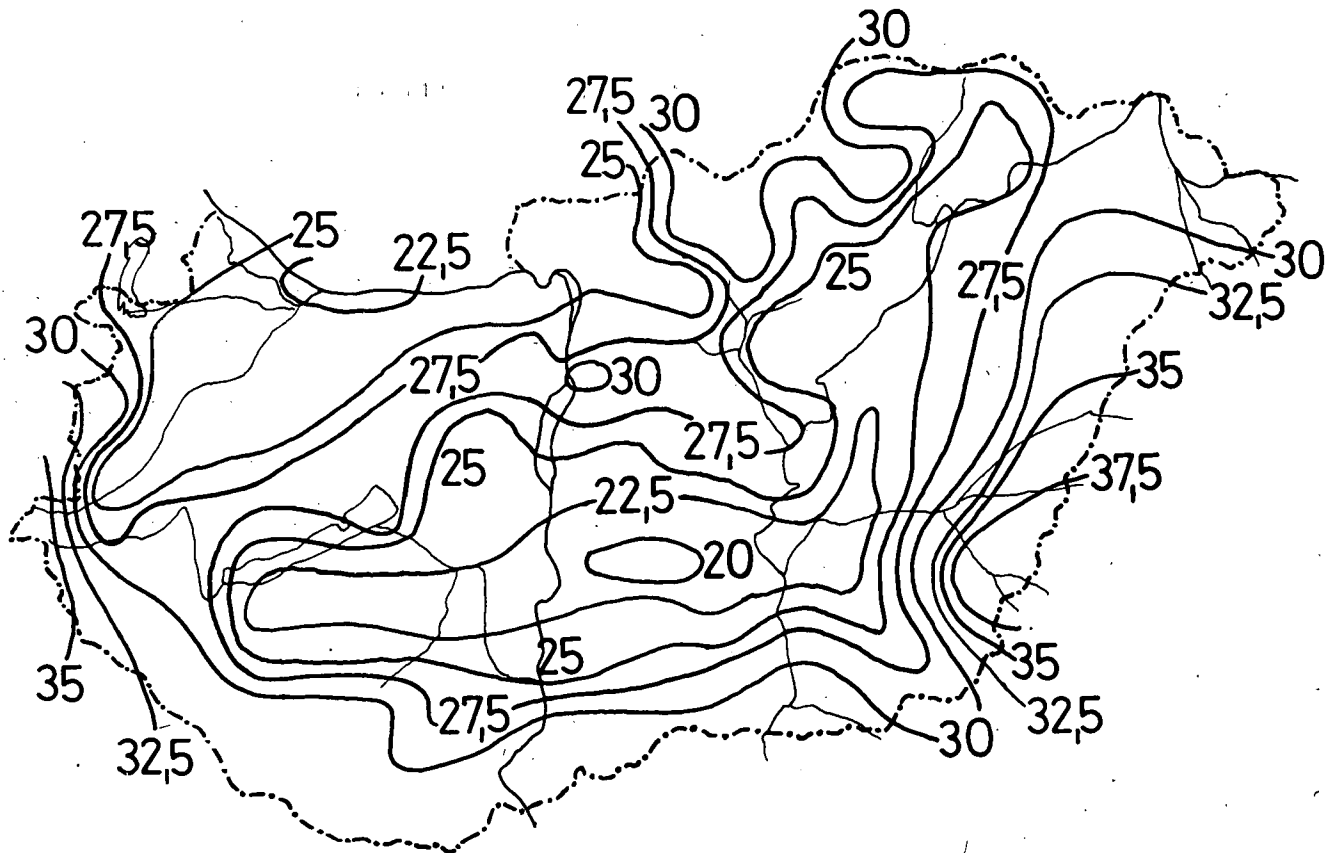
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	Összesen
Győr	0,0	0,1	0,3	0,5	3,8	5,4	5,5	4,7	1,9	0,4	0,1	0,0	22,7
Sopron	0,1	0,1	0,1	1,2	3,9	6,4	6,5	6,2	1,7	0,3	0,0	0,5	27,0
Szentgotthárd	0,0	0,2	0,3	0,9	6,5	7,6	8,9	8,4	2,9	1,0	0,2	0,0	36,9
Szombathely	0,1	0,2	0,2	0,6	4,8	7,2	7,7	7,6	1,7	0,8	0,1	0,0	31,0
Nagykanizsa	0,0	0,2	0,2	1,1	5,4	6,5	6,7	7,0	2,3	0,7	0,2	0,1	30,4
Zalaegerszeg	0,0	0,3	0,1	0,9	5,1	6,5	7,1	5,7	2,4	0,5	0,1	0,1	28,8
Keszthely	0,0	0,1	0,1	0,7	4,3	5,9	6,5	6,4	2,8	0,6	0,1	0,0	27,5
Pápa	0,0	0,3	0,4	0,7	3,4	5,0	4,9	6,0	2,1	0,6	0,2	0,1	23,7
Siófok	0,2	0,3	0,3	1,5	3,6	6,3	7,0	6,0	2,5	0,6	0,2	0,0	28,5
Pécs	0,1	0,3	0,2	0,7	4,5	7,1	6,7	6,8	2,1	0,5	0,3	0,2	29,5
Bp. Lőrinc	0,0	0,2	0,8	1,4	4,5	6,8	7,3	6,2	2,5	0,6	0,3	0,0	30,6
Bp. OMI	0,0	0,4	0,8	1,5	4,1	6,3	5,3	5,5	2,4	0,3	0,2	0,2	27,1
Baja	0,0	0,1	0,3	1,4	4,4	8,1	6,7	6,7	2,4	0,5	0,2	0,0	30,8
Kecskemet	0,0	0,1	0,3	1,2	2,5	6,1	5,3	3,5	1,8	0,3	0,1	0,0	21,2
Kékestető	0,0	0,1	0,3	1,3	4,7	8,5	7,9	6,4	3,1	0,2	0,1	0,0	32,6
Szolnok	0,0	0,0	0,3	1,7	4,1	6,5	6,8	5,9	2,8	0,4	0,2	0,0	28,7
Szeged	0,0	0,0	0,8	1,6	6,1	7,6	6,7	7,1	2,0	0,3	0,5	0,0	32,7
Miskolc	0,0	0,1	0,5	0,9	6,4	7,3	7,1	6,0	2,8	0,0	0,0	0,0	31,1
Nyíregyháza	0,0	0,2	0,2	1,5	5,9	6,8	7,3	5,1	2,5	0,4	0,1	0,0	30,0
Debrecen	0,0	0,1	0,5	1,6	6,5	7,7	7,8	6,0	2,9	0,2	0,2	0,0	33,5
Békéscsaba	0,0	0,1	0,6	2,6	6,7	8,8	8,1	8,5	3,2	0,2	0,3	0,1	39,2
Szarvas	0,0	0,1	0,2	1,2	2,9	5,1	4,8	5,2	1,2	0,3	0,3	0,0	21,3
Körmend	0,0	0,0	0,0	0,9	4,5	5,6	6,1	5,6	1,5	0,4	0,0	0,1	24,7
Marcali	0,0	0,3	0,1	0,9	2,9	5,2	5,2	4,3	1,7	0,3	0,1	0,0	21,0
Komárom	0,1	0,0	0,2	0,7	3,9	5,4	4,7	5,3	1,7	0,2	0,2	0,1	22,5
Gödöllő	0,1	0,2	0,3	1,8	4,2	5,4	5,3	4,3	1,8	0,2	0,4	0,0	24,0
Nagykát	0,0	0,2	0,5	1,8	3,9	6,8	5,8	5,2	1,7	0,3	0,5	0,3	27,0
Örkény	0,0	0,2	0,4	1,7	3,9	5,9	6,1	4,2	1,8	0,3	0,1	0,0	24,6
Kiskunfélegyháza	0,0	0,1	0,6	1,2	2,9	6,5	4,1	3,4	1,0	0,2	0,2	0,0	20,2
Kiskunhalas	0,0	0,0	0,6	1,7	3,6	6,7	5,1	4,7	1,7	0,2	0,2	0,0	24,5
Balassagyarmat	0,0	0,0	0,7	1,4	4,6	5,9	5,4	4,5	1,9	0,0	0,2	0,0	24,0
Romhány	0,0	0,1	0,4	1,3	4,4	5,4	5,6	5,3	2,0	0,1	0,3	0,0	24,9
Eger	0,0	0,1	0,5	1,5	3,8	6,4	6,7	4,4	1,7	0,1	0,3	0,0	25,5
Lőrinci	0,0	0,1	0,4	1,1	3,6	6,0	5,4	5,3	2,4	0,1	0,4	0,0	24,8
Poroszló	0,0	0,0	0,3	1,6	3,6	6,7	6,0	4,2	1,5	0,1	0,3	0,0	24,3
Jászapáti	0,0	0,0	0,4	1,8	2,0	6,1	6,5	5,0	1,6	0,3	0,1	0,0	23,8
Túrkeve	0,0	0,0	0,3	1,3	3,8	5,7	6,0	4,1	1,3	0,3	0,2	0,0	23,0
Borsodnádasd	0,0	0,2	0,3	1,2	4,4	6,5	5,4	5,1	2,0	0,3	0,3	0,0	25,7
Hidasnémeti	0,0	0,1	0,5	1,2	4,9	6,3	6,6	5,0	2,6	0,3	0,0	0,0	27,5
Putnok	0,0	0,1	0,3	1,3	6,0	7,6	6,3	6,3	2,3	0,1	0,1	0,0	30,7
Szendrőlád	0,0	0,0	0,3	0,9	4,6	6,1	5,8	4,6	2,1	0,2	0,0	0,0	24,6
Tokaj	0,0	0,2	0,4	1,4	5,0	5,1	5,8	3,2	1,9	0,3	0,0	0,1	23,4
Polgár	0,0	0,1	0,4	1,5	4,7	5,6	6,3	4,4	2,1	0,3	0,3	0,0	25,7
Mezőhegyes	0,0	0,1	0,4	1,5	4,9	6,2	6,2	5,8	1,9	0,2	0,3	0,1	27,6
Összesen:	0,7	5,7	16,1	56,4	193,6	282,6	275,0	241,1	92,2	14,8	8,5	2,0	1188,7
Átlag:	0,02	0,13	0,37	1,28	4,40	6,42	6,25	5,48	2,10	0,34	0,19	0,05	

Évi összeg: 27,03

az áthaladó hidegfrontot. Aránylag kicsi a zivatargyakoriság a Dunántúl déli felén és Fejér megyében, továbbá Borsod-Abaúj megye északi részén és a Nyírségben (évi 20-nál kevesebb). Az északi vidékeken ez az alacsonyabb hőmérséklettel magyarázható, délen inkább légközrészésekkel, amelyek miatt itt gyakoribb a zivatárokat ritkábban kiváltó, felsikló frontcsapadék”.

2. térkép. Magyarország zivatrossági területei

3. térkép. Az évi zivatargyakoriság földrajzi eloszlása Magyarországon

Az 1968—77-es évek észlelési adatai alapján elkészített helyi gyakoriságok évi meneteit az I. és II. táblázatokban láthatjuk. Az adatok könnyebb áttekintése céljából a 44 megbízhatónak tekintett állomás évi zivatargyakoriságát (II. táblázat) az 1. térképen is feltüntettem. A térképen van Pátyod állomás rövidebb megfigyelési sor alapján számított redukált zivatargyakorisága is, így a közel azonos zivatarszámú területek körülhatárolása könnyebb.

Mivel Magyarországon a zivatargyakoriságok középértéke kereken 27 és az évi zivatargyakoriságok szórása elég nagy (3,32), ezért a zivatarosság területi fokozatainak megállapításánál csak három osztályt célszerű felállítani. Zivatarban szegény területről beszéljünk akkor, ha az évi zivatarszám 24 (27—3) alatt van. Normális a területi zivatarosság, ha a zivatarszám 24 és 30 (27+3) közé esik, és zivatarban gazdag a terület, ha az évi zivatarszám meghaladja a 30-at. Ezen megállapodás figyelembevételével a 2. térképen berajoltam az említett zivatarossági területeket. A területek körülhatárolásánál a megbízhatónak nevezett állomások adatait „súlyozva” vettem figyelembe, és 16 állomás (III. táblázat) adatát nem nagyon vettem figyelembe. A zivatargyakoriság részletesebb területi eloszlását a 3. térképen láthatjuk, melyről a következőket mondhatjuk el:

Zivatarban gazdag: az ország nyugati része, az ország keleti, délkeleti és déli része, az Északi-középhegység egy része.

Zivatarban átlagos: az Alföld északi sávja, az Északi-középhegység nagy része, a Dunántúli-középhegység.

Zivatarban szegény: a Kisalföld, a Mezőföld, Külső-Somogy, a Duna—Tisza közti homokos hátság középső része, az Alföld Tiszántúli területeinek egy része.

Ezen összefoglalás után HÉJAS E. következtetéseivel való összehasonlításakor ki derül, hogy csak néhány eltérést mutathatunk ki. Az 1968—77-es adatok alapján a Nagy-Sárrét nem is tűnik annyira zivatarosnak, mint Ő leírta, valamint a Duna—Tisza

III. táblázat

MEGBÍZHATATLANNAK LÁTSZÓ ÁLLOMÁSOK ÉS ADATAIK A 10 ÉV ALATT 100-NÁL KEVESEBB ZIVATART JELZETT ÁLLOMÁSOK ZIVATARGYAKORISÁGÁNAK HAVI ÉRTÉKEI

Állomás	Hónapok												Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	
Mosonmagyaróvár	2	0	0	3	11	17	27	30	7	1	0	0	98
Lenti	0	1	0	0	2	5	13	6	2	0	0	0	29
Esztergom	0	0	0	2	9	13	14	19	4	0	0	0	61
Lengyel	0	0	1	1	4	14	15	13	1	1	0	0	50
Szekszárd	0	0	2	5	12	8	11	12	3	1	0	0	54
Szigetvár	0	0	1	2	12	10	8	16	3	1	0	0	53
Dobogókő	0	0	1	2	11	17	16	18	6	1	0	0	72
Királyrét	0	0	2	3	21	24	17	20	4	2	1	1	95
Szentendre	0	1	1	3	9	11	23	12	6	0	1	0	67
Tiszakécske	0	1	1	3	2	10	6	5	7	0	0	1	36
Salgótarján	0	0	1	0	15	19	13	14	2	0	1	0	65
Vásárosnamény	0	1	0	1	11	6	17	10	6	1	0	0	53
Hajdúdorog	0	0	0	4	1	7	10	8	2	0	0	0	32
Hortobágy	0	2	4	7	17	23	23	12	5	1	1	0	95
Kőrösszakáll	0	0	2	2	6	9	11	6	4	0	0	0	40
Orosháza	0	0	0	1	3	4	6	6	1	0	0	0	21
Összesen:	2	6	16	39	146	197	230	207	63	9	4	2	921

közének északi része zivatarokban nem szegény, hanem normális, ezenkívül a Dunántúl déli területeinek csak egy része tekinthető zivatarokban gazdag területnek, a Nyírség pedig nem szegény zivatarokban, hanem normális.

BERKES Z. következtetéseivel való összehasonlításakor pedig az derül ki, hogy az általa említett zivataros gócok az 1968—77-es évek adatai alapján nem lépnek fel olyan egyértelműen, hogy gócnak nevezzük őket. A nyugati góc jól kiemelkedik, de a budai és a nagy-sárréti szinte egyáltalán. További eltérésként említhetjük, hogy Borsod-Abaúj-Zemplén megye területe inkább normális zivatarosságú terület, mint szegény, s a Nyírség pedig átlagos zivatarosságú terület. A térképről megállapítható legfontosabb következtetésünk az, hogy a zivatarossági fokozatok területi eloszlása szinte megegyezik az éghajlati főkörzeteink területi eloszlásával.

A zivatargyakoriság időbeli és területi eloszlásának a vizsgálatát célszerű kiegészíteni más meteorológiai elemek időbeli és térbeli eloszlásának tanulmányozásával is. Az ilyen összehasonlításokból pl. olyan kérdésekre kaphatunk választ, hogy a meteorológiai elemek vajon különböznek-e zivataros ill. zivatarmentes napokon. Ezek a vizsgálatok segítenek az időjárási jelenségek és az egyes meteorológiai elemek közötti időbeli és térbeli korrelációk felismerésében. 1898-ban HÉJAS E. megvizsgálta, hogy zivataros napokon milyen a légnyomás, a szél, a hőmérséklet, a párányomás és relatív nedvesség, a felhőzet, az elpárolgás, az ózon és a csapadék. Az ilyen típusú összehasonlítások vezetnek majd el a zivatarosság és az időjárási helyzet közötti korrelációk vizsgálatához. Fő kérdésként merül fel, melyek azok az időjárási típusok, melyek nagyobb fokú zivatarképződéshez vezetnek. Ezek a vizsgálatok azonban e dolgozat kereteit meghaladják.

IRODALOM

- [1] BACSÓ N.: Magyarország éghajlata, Akadémiai Kiadó, 1959.
[2] HÉJAS E.: A zivatarok Magyarországon az 1871-től 1895-ig terjedő megfigyelések alapján, Budapest, 1898.

TERRITORIALE VERTEILUNG DER GEWITTERHAUFIGKEIT IN UNGARN

MÁRIA RINGLER-SZENTPÉTERI

Die Arbeit informiert über die Ergebnisse eines Teiles der bei der Verarbeitung der Beobachtungen in Verbindung mit den Manifestationen der atmosphärischen Elektrizität registrierten Witterungserscheinungen: Aufgrund eines zehnjährigen Datenmaterials (1966—1977) liefert sie ein umfassendes Bild über die territoriale Verteilung der Gewitterfrequenzen in Ungarn (siehe die Karten 2 und 3).

РАСПРЕДЕЛЕНИЕ ЧАСТОТНОСТИ ГРОЗОВЫХ ЯВЛЕНИЙ НА ТЕРРИТОРИИ ВЕНГРИИ

РИНГЛЕРНЭ СЕНТПЕТЕРИ МАРИЯ

В своей работе автор подвергает анализу часть данных, полученных в связи с наблюдениями, проведёнными относительно явлений погоды, относящихся к атмосферному электричеству. На основе данных 108 метеорологических станций, полученных за 10 лет (1966—1977) наблюдений в работе даётся обширное описание распределения частотности грозовых явлений на территории Венгрии (см. карты № 2—3).